

Vinddatum eerste kievitsei in Friesland, 1901-2019

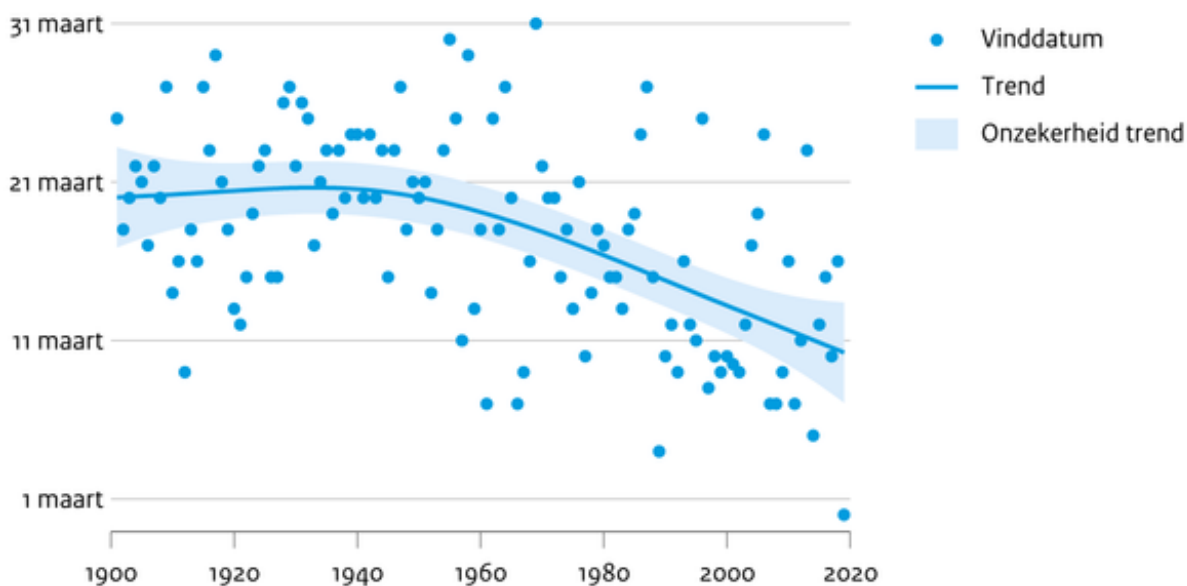
Indicator | 1 maart 2019

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

Het eerste kievitsei is de afgelopen honderd jaar steeds vroeger in het jaar gevonden. Klimaatverandering lijkt hierbij een belangrijke factor.

[figuurgroep]

Vinddatum eerste kievitsei in Friesland

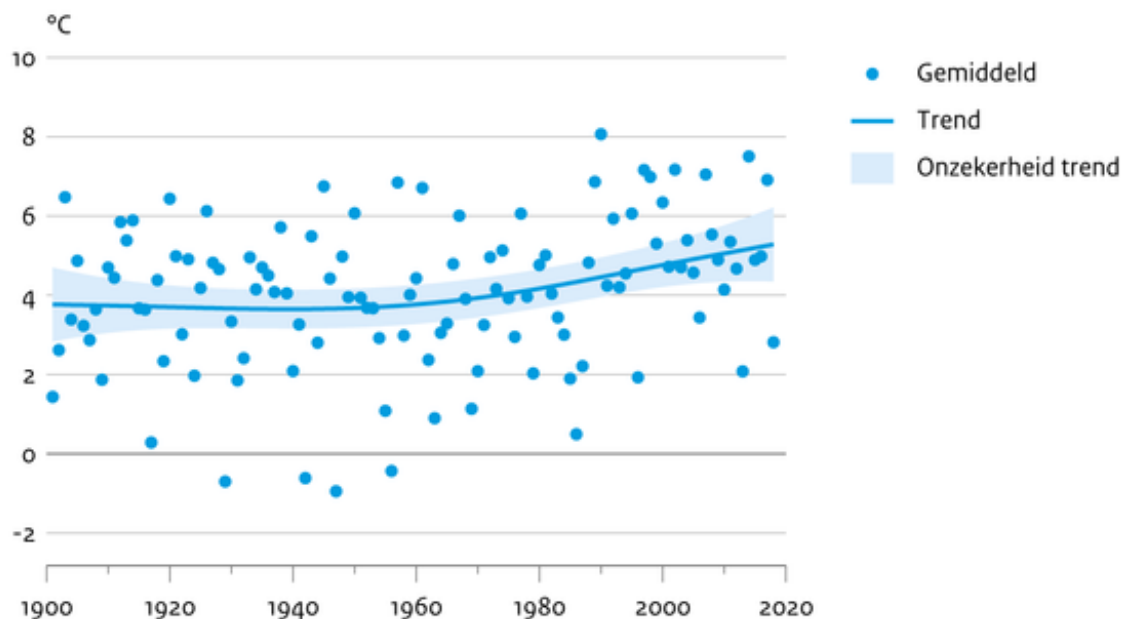

Bron: Both et al.2005; berichten uit kranten en nieuwssites

CBS/mrt19
www.clo.nl/nl111815

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(ods\)](#) [3]
- [Download data \(xlsx\)](#) [4]

Temperatuur in februari en maart in De Bilt

Bron: Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut

CBS/mrt19
www.clo.nl/nl111815

- [Download figuur](#) [5]
- [Download data \(ods\)](#) [6]
- [Download data \(xlsx\)](#) [7]

[/figuurgroep]

Eerste kievitseij steeds vroeger

Het eerste kievitseij wordt in Friesland steeds vroeger in het jaar gevonden (eerste tabblad). In 2019 werd voor het eerst het eerste kievitseij al in februari gemeld. Friesland is bekend om de cultuur van het zoeken en rapen van kievitseieren. Sinds 2015 is het rapen van kievitseieren overigens verboden (zie verder). Friesland is tevens één van de noordelijkste provincies van Nederland. Hoewel er minder intensief wordt gezocht, worden in sommige jaren de eerste kievitseieren buiten Friesland gevonden, zie hiervoor onder 'Download data'.

Klimaatverandering en intensivering van de landbouw

De vervroeging van de eileg komt waarschijnlijk vooral door het warmer worden van het klimaat. Na 1970 is de temperatuur in ons land sneller gaan stijgen, zowel de gemiddelde jaartemperatuur als de temperatuur in de periode februari/maart (tweede tabblad). Door de hogere temperaturen komt het groeiseizoen eerder op gang en vinden de kieviten eerder voedsel en dekking in de weilanden (Both et al. 2005). De intensivering van de landbouw speelt ook een rol. Door de verhoging van de mestgift op grasland en door ontwatering komen de bodemprocessen nog eerder op gang en groeit het gras sneller (Beintema et al. 1985, 1995).

Zoeken en rapen eieren

De kievit wordt beschermd door de Europese Vogelrichtlijn en ook door de Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming verbiedt het rapen van de eieren. Provincies hebben volgens diezelfde wet de bevoegdheid om onder voorwaarden ontheffing van dit verbod te verlenen aan organisaties van vogelbeschermers. Friesland gebruikte die bevoegdheid. In januari 2015 werd echter de door het college van gedeputeerde staten van Fryslân verleende ontheffing door de rechter vernietigd. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vindt dat eerst vast moet staan dat de kievit zich in een 'gunstige staat van instandhouding' bevindt alvorens er een ontheffing van het verbod op het rapen van eieren kan worden afgegeven. Nader onderzoek heeft uitgewezen dat dit niet het geval is (Teunissen et al. 2015).

Referenties

- Anoniem (2004). Vinddata en plaatsen van het eerste kievitseï sinds 1900. Enkhuizer Almanak.
- Both, C., T. Piersma en S.P. Roodbergen (2005). [Climatic change explains much of the 20th century advance in laying data of Northern Lapwing Vanellus vanellus in the Netherlands](#) [8], Ardea 93: 79-88.
- Beintema, A.J., R.J. Beintema-Hietbrink en G.J.D.M. Müskens (1985). A shift in the timing of breeding in meadow birds. Ardea 73(1), 83-89.
- Beintema, A., O. Moedt en D. Ellinger (1995). Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Haarlem.
- KNMI. [Maand- en jaargemiddelde temperaturen voor De Bilt](#) [9].
- Kruk, M. (1992). De vinddatum van het eerste kievitseï in de loop der jaren en in relatie tot de wintertemperatuur. Vanellus XLV (4), 92-96.
- Teunissen W., Kampichler C., Roodbergen M. & Vogel R. (2015). [Beoordeling van de staat van instandhouding van de kievit Vanellus vanellus als broedvogel in de provincie Fryslân](#). [10] Sovon-rapport 2015/56, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Visser, H. (2004). Estimation and detection of flexible trends. Atm. Environment 38, 4135-4145.
- Visser, H. (2005). The significance of climate change in the Netherlands. RIVM rapport 550002007/2005.

Relevante informatie

- [Raad van State Afdeling bestuursrechtspraak Uitspraak 201405449/1/A3](#) [11]
- [Vogelrichtlijn](#) [12]
- [Habitatrichtlijn](#) [13]
- [Wet natuurbescherming](#) [14]

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Vinddatum eerste kievitseï in Friesland

Omschrijving

Vinddatum eerste kievitsei van 1900-2019

Verantwoordelijk instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek

Berekeningswijze

De meeste gegevens over de vinddatum van het eerste kievitsei zijn afkomstig van een artikel in het tijdschrift Ardea (2004). Het betreft de data van de vondst van het eerste kievitsei in Friesland. In de loop der jaren wordt er steeds meer buiten Friesland naar het eerste kievitsei gezocht. Om het effect van vervroeging door dit verschijnsel uit te sluiten, zijn alleen de gegevens van de provincie Friesland gebruikt en niet die van heel Nederland. Latere vinddata (na 2003) zijn afkomstig van nieuwsberichten in dagbladen en op internet.

De jaren 1913 t/m 1918 in bovenstaand artikel zijn onjuist, ze zijn m.b.v. de auteurs verbeterd.

De vinddatum voor 2001 is onbekend vanwege de MKZ-crisis. De datum is bijgeschat door het gemiddelde te nemen van de vinddata van 2000 en 2002.

De stippen in beide figuren zijn de meetwaarden. Door deze meetwaarden is met behulp van het programma TrendSpotter (Visser 2004) een flexibele trend berekend (de doorgetrokken lijn). Het gekleurde vlak geeft het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn aan.

Basistabel

Zie tabblad figuurdata onder download figuurdata. Er is ook een afzonderlijke tabel met de vindplaatsen en data van Nederland.

Geografisch verdeling

Friesland

Verschijningsfrequentie

Jaarlijks

Achtergrondliteratuur

Visser, H. (2004). [Estimation and detection of flexible trends](#). [15] *Atm. Environment* 38: 4135-4145.

Opmerking

De gegevens voor de vinddata voor het eerste kievitsei in Nederland zijn afkomstig van krantenartikelen (<http://kranten.delpher.nl> [16]), de Enkhuizer Almanak en Both et al. (2015).

Betrouwbaarheids codering

D. Schatting, gebaseerd op een aantal metingen, expert judgement, een aantal relevante feiten of gepubliceerde bronnen terzake.

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2019). [Vinddatum eerste kievitsei in Friesland, 1901-2019](#) [17] (indicator 1118, versie 15 , 1 maart 2019). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl111815>

Links

- [1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1118>
- [2] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1118_002g_clo_15_nl.png
- [3] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-002g-clo-15-nl.ods>
- [4] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-002g-clo-15-nl.xlsx>
- [5] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1118_001g_clo_15_nl.png
- [6] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-001g-clo-15-nl.ods>
- [7] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-001g-clo-15-nl.xlsx>
- [8] <http://www.rug.nl/research/portal/files/6691541/2005ArdeaBoth.pdf>
- [9] https://cdn.knmi.nl/knmi/map/page/klimatologie/gegevens/maandgegevens/mndgeg_260_tg.txt
- [10] https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Rap_2015-56_Kievit-Friesland.pdf
- [11] <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=82240>
- [12] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:NL:HTML>
- [13] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:NL:HTML>
- [14] <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-09-01>
- [15] <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1352231004004133>
- [16] <http://kranten.delpher.nl/>
- [17] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl111815>